

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Байтұрсынұлы А. *Тіл тағлымы*. – Алматы, Ана тілі, 1992, 108 б.-кітап
- 2 Қоңыратбаев Ә. *Әдебиет пәнін оқыту әдістемесі*. – Алматы, 2005, 113 б.-кітап
- 3 *Студентке арналған нұсқаулық*. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015, 183 б.-кітап
- 4 Мырзағалиев Қ. *Мектепте әдебиет теориясы ұғымдарымен таныстыру*. – Алматы: Рауан, 1992. – 127 б.-кітап

References:

1. *Baitürsynūly A. Til taǵlymy*. – *Almaty, Ana tili, 1992, 108 b.-kitap*
2. *Qoñyratbaev Ä. Ädebiet pänin oqytu ädistemesi*. – *Almaty, 2005, 113 b.-kitap*
3. *Studentke arnalǵan nūsqaulıq*. «*Nazarbaev Ziatkerlik mektepteri*» *DBBÜ, 2015, 183 b.-kitap*
4. *Myrzaǵaliev Q. Mektepte ädebiet teoriasy űǵymdarymen tanystyru*. – *Almaty: Rauan, 1992. – 127 b.-kitap*

МРНТИ: 378.016: 811

<https://doi.org/10.51889/2020-2.1728-7804.87>

Абитова Ж.,¹ Сүлейменова Ж.²

^{1,2} *Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан*

**ҚАЗАҚ ТІЛІ СӨЗЖАСАМЫН ЖАҢАРТЫЛҒАН ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА
ОҚЫТУДА СТУДЕНТТЕРГЕ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ**

Аңдатпа

Мақалада қазақ тілі сөзжасамын студенттерге оқытуда жаңа ізденістер мен өзгерістер енгізу – уақыттың талабы екендігі сөз болады. Болашақ филолог мамандарды дайындауда қазіргі жаңартылған білім мазмұны аясындағы өзгерістерді ескере, қазақ тілі сөзжасамын оқытудың өзекті мәселелері сараланады. Сонымен бірге аталған мақала жаңартылған оқу бағдарламасы бойынша қазақ тілі сөзжасамын оқытуда мүмкін болатын нәтижелер мен шешімдер ретінде әдістемелік стратегияларды анықтап береді. Пән бойынша академиялық біліммен қатар студенттер қазіргі заманда табысқа жету үшін талап етілетін сын тұрғысынан ойлау, проблема шешу, қарым-қатынас жасау және бірлесіп әрекет ету сияқты негізгі дағдыларды да меңгеруге тиіс. Мазмұнды нәтижеге бағытталған білім мазмұнын алмастыруға мән беріліп отырған оқу үдерісінде студенттерге жаңа технологиялар бойынша қолдау көрсетудің маңыздылығы мақалада дәлелденеді.

Түйін сөздер: сөзжасам, жаңартылған оқу бағдарламасы, әдістемелік стратегиялар, жаңа технологиялар, студенттерге қолдау

Abitova Zh.,¹ Suleimenova Zh.²

^{1,2} *Kazakh National Women's Pedagogical University,
Almaty, Kazakhstan*

**TEACHING THE KAZAKH WORD FORMATION STUDENTS IN TRAINING UNDER THE
UPDATED CURRICULUM**

Abstract

The article investigates that the introduction of new research and changes in the teaching of word formation for Kazakh students is relevant. In the preparation of future philologists, relevant issues of teaching word formation in the Kazakh language are analyzed taking into account changes in the content of modern education. In addition, this article defines methodological strategies as possible results and solutions for teaching word formation in the Kazakh language in an updated curriculum. In addition to academic knowledge of the subject, students must master the basic skills necessary to succeed in the modern world, such as critical thinking, problem solving, communication, and interaction. The importance of supporting

students with new technologies in the educational process, which is focused on replacing content-oriented educational content, has been proved.

Keywords: word formation, updated curriculum, methodological strategies, new technologies, student support

Абитова Ж.,¹ Сүлейменова Ж.²

*^{1,2}Казахский национальный женский педагогический университет,
Алматы, Казахстан*

ПОДДЕРЖКА СТУДЕНТОВ В ОБУЧЕНИЕ СЛОВООБРАЗОВАНИЮ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА ПОД ОБНОВЛЕННОЙ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММОЙ

Аннотация

В статье исследуется, что внедрение новых исследований и изменений в преподавании словообразования для учащихся казахского языка является актуальной. При подготовке будущих филологов анализируются актуальные вопросы обучения словообразованию на казахском языке с учетом изменений в содержании современного образования. Кроме того, в данной статье определены методологические стратегии как возможные результаты и решения для обучения словообразованию на казахском языке в обновленном учебном плане. В дополнение к академическим знаниям предмета, студенты должны овладеть базовыми навыками, необходимыми для достижения успеха в современном мире, такими как критическое мышление, решение проблем, общение и взаимодействие. Доказана важность поддержки студентов новыми технологиями в образовательном процессе, который ориентирован на замену контентно-ориентированного образовательного контента.

Ключевые слова: словообразование, обновленный учебный план, методологические стратегии, новые технологии, поддержка студентов

Кіріспе. Қазіргі жылдам өзгеріп жатқан заманда біздің алдымызда жас ұрпақты болашақ өмірге және еңбек етуге тиісті деңгейде даярлап, білім алушылардың бойында ХХІ ғасыр дағдылары деген жалпылама атауға ие болған дағдыларды қалыптастыру міндеті тұр. Бұл дағдылар пән бойынша білім, нақты дағдылар, сауаттылық пен тәжірибені қамтиды. Пән бойынша академиялық біліммен қатар студенттер қазіргі заманда табысқа жету үшін талап етілетін сын тұрғысынан ойлау, проблема шешу, қарым-қатынас жасау және бірлесіп әрекет ету сияқты негізгі дағдыларды да меңгеруге тиіс.

“Сабақ беру – үйреншікті жай шеберлік емес, ол – үнемі жаңадан жаңаны табатын өнер”[1,71-6], –деп Жүсіпбек Аймауытов көрегендігімен бір ғасыр бұрын айтып кеткен. Сондықтан жаңартылған оқу бағдарламасын жүзеге асыру үдерісінде студенттерге қолдау көрсету оқытушының ең бірінші міндеті деуге болады, себебі оқытушы студенттердің қалай оқитынын неғұрлым жақсы түсініп, өздерінің оқыту тәжірибесін жақсартқан сайын, олардың студенттерді тиімді оқуға жетелеу қабілеті соғұрлым арта түспек. Оқу үдерісі өзінің табиғаты бойынша ойлаудан тұруы керек және ми құрылымында өзгеріс туғызуға жетелеуге тиіс. “Ми неғұрлым белсенді жұмыс істеген сайын, оқу үдерісі соғұрлым қарқынды жүзеге асады”[2, 101].

Әдістеме. Адам миы ақпаратты өңдеп, оны түсінуге мүмкіндік беретінін, ал оқытушының тоқтаусыз сөйлеуі миға шамадан тыс аса көп ақпарат “жүктемелейтіні” және ол студенттердің қызығушылығын жоғалтуға әкеліп соғатыны, сол сәтте оқудың нәтижелілігі айтарлықтай төмендеп кететіні туралы біздің хабардар екенімізді мәлімдейді. Ал белсенді оқу, керісінше, студенттердің белсенді қызметпен айналысу арқылы оқытушы берген ақпараттың мәнін ұғынып, алған білімдерін есте сақтап, оны қолдана алуын қамтамасыз етуді көздейді. Белсенді оқу студенттің оқытушыны енжар тыңдап қана қоймай, белсенді жұмысқа тартылуын көздейтін оқыту және оқу әдістерінің бірі болып табылады. Бұл тәсілдер оқу үдерісі жаттығудың алдында емес, оны орындау барысында жүзеге асырылатын құбылыс екендігін түсіндіреді. Аудиторияда қолданылатын мұндай тәсілдерге топтық жұмыстар, ойын “баламалары” және пән бойынша белгілі тақырыптағы ойын түрлері кіреді. Студенттердің сыни ойлау дағдыларын дамытуда ойын “баламалары” шынайы өмірдің белгілі бір аспектілерін модельдеу және зерттеу үшін ұсынылған мүмкіндік болып табылады. Сабақта белсенді оқу әдістерін қолдану студенттің өзіндік рефлексия жасау дағдыларының дамуына, аудиториядағы жалпы жұмысқа үлес қосып, қатысқанын сезінуге, оқу үдерісінің белсенді мүшесі болуына, құрдастармен қарым-қатынасының дамуына, танымдық белсенділігінің артуына мүмкіндік береді.

Студенттерді уәждеу тәсілдері әдетте сыртқы уәж және ішкі уәж деп бөлінеді. *Сыртқы уәжді* (студентке сырттан әсер ететін факторларға негізделген) арттыруға арналған тәсілдер Б.Ф. Скиннер (Skinner, B.F., 1953) ұсынған бихевиористік қағидаттарға негізделеді. Сөз болып отырған тәсілдер жағымды мінез-құлықты нығайтып, кері тәртіпті шектеуді қамтамасыз ету мақсатында кері байланысты (соның ішінде мадақтау мен кінәраттау) қолдануды көздейді. Екінші қырынан алғанда, *ішкі уәж* іштен шығып жатады немесе жеке тұлғаның өзінен туындайтын, бастау алатын уәж, әдетте сыртқы уәжге қарағанда бұл анағұрлым рақымды, ізгілікті табыс деп есептеледі. Студенттер семинар жұмыстарынан рахат алып, оны қызықты деп санағандықтан, оқуға белсенді атсалысу арқылы табысқа жетуін ішкі уәждің мысалы ретінде келтіруге болады. Оқытушы жұмыстың жақсы екенін мойындап, оны мадақтау арқылы сыртқы уәжді қолданады, айталық, оқытушылар егжей-тегжейлі орындалған жұмысы үшін студентті мақтай алады, ал студент жұмысты толық орындамаса, тіпті, ол жұмысты жақсартқанның өзінде, мұндай оқушыны мақтамайды. Сондықтан қазақ тілі сөзжасамын жоғары оқу орнын студенттеріне семинарды ойын түрінде, сан алуан нұсқаларда және белсенді өтетін үдеріс деп санаған жағдайда, оқытушы бірлескен оқудың әдістерін қолданған жағдайда, студенттер жаттығуларды пайдалы және жағдайға сай келеді деп қабылдаған жағдайда білім алушы оқуға белсенді араласады деп күтуге болады.

Талқылау. Қазақ тілі сөзжасамын оқытуда білім алуды жандандыратын аспектілердің бірі студенттерді ынталандыру болып табылады, бұл студенттердің өз қабілеті мен мүмкіндіктерін іске асыруына оң ықпал етеді. Әдетте балалар мектепте жақсы оқиды, алайда кейбіреулері оқуға деген ішкі уәжі мен қызығушылығын студент кезінде жоғалтып жатады. Негізінде, студенттер оқу қажет болғаннан емес, өз еркімен оқуға ынталанып, өздігінен уәждеуі тиіс. Бұған оқуды мүмкіндігінше белсенді, күрделі, қызықты және маңызды ету арқылы қол жеткізуге болады. «Балалардың білгені, тапқан-таянғаны өмірге жанасып, жарыққа шығып отырып, барлық жұмысты балалардың белсене, құлшына өздері істеуі шарт. Өзі еңбектеніп, өзі бейнеттеніп тапқан білім берік болады. Өмірінше ұмытпайды» (Ж.Аймауытұлы, 1929). Ғалым Ж. Аймауытұлының бұл пікірін әдіскер Ш. Рамазанованың “Сабақ барысында тіл дамытумен қатар ой жетілдіру үдерісі қатар жүреді. Өзін-өзі бағалауға, өз пікірін білдіруге дағдыланған тіл меңгеруші мәтін мазмұнынан да деңгейін жоғарылататын тың деректі мағлұмат алудан үміттенеді”, [3, 549-б.] - деген қорытындысы қуаттай түседі.

Студенттер өздерінің “Қазақ тілі сөзжасамы” пәні бойынша жинақтаған жаңа білімдері мен дағдыларын іс жүзінде өз тәжірибесінде қолдануға болатынын көргенде және шынайы өмірден алынған жағдаяттарға негізделген өздерінің күнделікті тәжірибесімен байланысты болғанда, олардың оқуға деген ынтасы артады. Демек, студенттер “Төменде берілген сөздердің қосымшаларын ажыратып, олардың сөз мағынасына әсерін анықтаңыздар. Түбір морфема мен негіз сөздің арақатынасын айқындаңыздар”, “Мәтіндегі сөздерді түбір және қосымша морфемаларға бөліп, әрқайсысына түсінік беріңіздер. Қосымша морфемалардың сөз мағынасына әсерін – лексикалық не грамматикалық мағына жасауға қатысын – баяндаңыздар”, “Тілде кейіннен қалыптаса бастаған жаңа күрделі сөздерге мысалдар жазыңыздар. Газет-журналдарды, «Жаңа атаулар сөздігін» пайдаланыңыздар”, деген үлгідегі тапсырмаларды орындау арқылы “Қазақ тілі сөзжасамы” пәнінен жинаған білімі жеке өмірінде қажетіне жарайтындығына көзі жетеді де, білімі беки түседі.

Студенттің бастапқы ішкі уәжі төмен болған жағдайда сыртқы марапат пайдалы болуы мүмкін. Шын мәнінде, оқытушы студенттерден жоғары нәтиже күтіп, олардың өз күшіне деген сенімін нығайту үшін мадақтауды пайдаланғаны дұрыс. Кез келген мұғалімнің алдында тұрған басты міндеттердің бірі оқуға қызығушылығы төмен оқушыларды оқу үдерісіне тартып, қолдау көрсету болып табылады.

Оқуға құштары төмен студенттерді Қазақ тілі сөзжасамын меңгертуде қалай ынталандыруға болады? Осы салада кеңінен қолданылатын әдістер негізінен мадақтау және жазалау жүйесін қолдануға негізделуі мүмкін. Олар, әдетте, «сыртқы» уәж немесе «оқу керек» деген талаппен байланыстырылады. Студенттерді мұндай жолмен уәждеу стратегияларын пайдалануға сақтықпен қараған жөн. Негізінде, студенттер оқу керек болғаннан емес, өз еркімен оқуға ынталанып, өздігінен уәждеуі тиіс. Бұған оқуды мүмкіндігінше белсенді, ынталандырушы, қызықты және маңызды ету арқылы қол жеткізуге болады.

Студенттердің пәнге қызығушылығы мен ынтасын қалыптастыратын көптеген факторлар бар: студенттердің қызығушылығын туғызатын жаттығулар, оқытушының ықпалы, пән бойынша байқау-жарыстар, мадақтау және т.б.

Студенттің шынайы қызығушылығы мен ынтасын арттырудың ең сенімді тәсілі – осы факторлардың барлығын қамту, яғни, білім алуға шынайы ынталандыратын оқу ортасын қалыптастыру. Төмендегі кестеде оқытушы жұмысындағы студенттің уәжін өсіретін немесе, керісінше, өшіретін факторлар ұсынылған.

1-кесте. Уәжге әсер ететін факторлар.

“Қазақ тілі сөзжасамы” пәніндетүрлі оқыту мен оқу әдістерін пайдаланатын белсенді оқытушы	“Қазақ тілі сөзжасамы” пәнінде негізінен өзі сөйлейтін немесе үзіліссіз дәріс оқитын оқытушы
көп студентті қамтитын белсенді тапсырмалар	Аз ғана студент қатысатын немесе мүлде қатыспайтын тапсырмалар
Сөзжасам саласының өзге тіл білімі салаларымен байланысын көрсететін және осының алдында өткен тақырыппен байланысты жаттығулар	Айқын емес, түсініксіз және осының алдында өткен тақырыптармен байланыспайтын жаттығулар
сабақтағы жаттығулардың күрделілігі тиісті деңгейде және барлық студенттер орындай алатын етіп сараланған	сабақтағы жаттығулар сараланбаған және басында орындау тым қиын немесе қабілеті жоғары студенттермүмкіндіктері ескерілмейді
оқыту мен оқудың сан алуан әдістері қолданылады – сабақ қызықты әрі мазмұнды	оқыту мен оқу әдістерінің аз ғана түрі қолданылады – сабақтың қандай болатынын алдын ала болжап білуге болады
Студенттерге “ойлануға” уақыт бере отырып, сабақ қарқынын өзгертеді	сабақтың қарқыны өте жылдам/баяу және студенттерге “ойлануға” уақыт берілмейді
әр студентке жеке қолдау көрсету	Студенттер оқытушыдан көмек күтеді, оқытушы тарапынан қолдау болмайды
орынды мақтау және оқытушының пайдалы кері байланыс ұсынуы	мақтау айтылмайды және мұғалім студенттерге тиімсіз кері байланыс береді
студенттер сабақ мақсатын және сабақтан күтілетін нәтижені біледі	студенттерсабақ мақсатын және өздерінің нені үйренетінін білмейді

Оқытушы сабақ беру барысында бүкіл пән бойынша қарастырылған білім әр студенттің жадында түпкілікті сақталып, өмірде қолдана білуіне кепілдік беруді мақсат тұтуы тиіс. Студенттердің қазіргі уақытта меңгеріп жатқан “Қазақ тілі сөзжасамы” пәні мен бұрын өткен пәндер арасында тақырыптық байланыс орнатуына үнемі ықпал ету керек. Мысалы, “Сөзжасам бірліктерінің морфологиялық бірліктерден айырмашылығына кластер құрастырыңыз”, “Семантикалық тәсілдер арқылы жасалған сөзжасам бірліктерінің лексикологиямен байланысын ғылыми постер арқылы қорғаңыз”. Мұндай тапсырмалар өткен тақырыптардың студенттердің жадында сақталуын қамтамасыз етіп, олардың пәнді толығымен түсінуіне көмектеседі.

Зерттеуге негізделген оқуды аудиторияда қолданудың көптеген тәжірибелік модельдері бар. Мұғалімнің жетекшілігімен жүргізілетін осындай зерттеу модельдерінің бірі “Ықпалдастырылған әлеуметтік зерттеу моделі” (Hamston & Murdoch, 1996) деп аталады. Модель әртүрлі жеті зерттеу кезеңін қамтиды. Зерттеу барысында болжамдарға, зерттеу мазмұнына, құндылықтар, көзқарастар, үдерістер мен дағдыларды бағалау нәтижелеріне байланысты кезеңдер қайта қарастырылады. Кестедегі ақпарат Хэмстон мен Мердоктың еңбегін негізге ала отырып құрастырылды (Hamston, J. And Murdoch, K., 1996).

2-кесте. Ықпалдастырылған әлеуметтік зерттеу моделі

Кезеңдер	Жаттығулардың негізгі тақырыбы	Сұрақ түрлері
Алғашқы дайындық	Студенттерге тақырыппен танысуға мүмкіндік беру. Тақырып бойынша студенттерді қызықтыратын мәселелерді анықтау.	Тақырып қандай? Неліктен осы тақырыпты зерттеу қажет?

Зерттеуге дайындық	Студенттерге осы тақырып бойынша бұрыннан білетін нәрселерді анықтау. Студенттерге жұмыс істеу бағыты мен нысанын белгілеу. Тақырып бойынша орындау керек жұмыстар мен жаттығуларды жоспарлауға көмектесу.	<i>Бізілгеріден бұл тақырып туралы не білеміз? Осы тақырыпқа қатысты не ойлайсыңдар? Бұған тағы кім көз жеткізді? Сен не ойлайсың?</i>
Зерттеу	Студенттердің білімге қызығушылығын одан әрі ынталандыру. Бұған дейін қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік беретін жаңа ақпарат ұсыну. Студенттердің білімін, құндылықтары мен түсініктерін тексеру. Студенттердің алдағы уақытта орындалатын жаттығулар мен жүргізілетін жұмыстарды түсінуіне көмектесу.	<i>Біздің нақты нені білгіміз келеді? Мұны істеудің ең тиімді жолы қандай? Ақпаратты қалай жинаймыз?</i>
Сұрыптау	Студенттерге «зерттеу» кезеңінде анықталған ақпарат пен идеяларды сұрыптау мен таныстырудың нақты тәсілдерін ұсыну. Студенттердің жинақталған ақпаратты өңдеуіне және әртүрлі тәсілдермен таныстыруына мүмкіндік беру. Нәтижелердің кең ауқымды болуына мүмкіндік беру.	<i>Ақпаратты қалай сұрыптай аламыз? Қандай байланыс орната аламыз? Ақпарат нақты, құнды және пайдалануға тұратынына қалай көз жеткізе аламыз?</i>
Алға ілгерілеу	Тақырып аясын кеңейтіп, оқушылардың тақырыпты түсінгенін тексеру. Студенттерге қолжетімді түсініктер аясын кеңейту үшін көбірек ақпарат ұсыну.	<i>Біз қандай қорытындыларға келдік? Оларды қандай дәлелдермен негіздеуіміз? Алынған нәтижелермен не істейміз? Біздің келесі әрекеттеріміз қандай болуы керек?</i>
Байланыс орнату	Студенттердің не үйренгені туралы қорытынды жасауына көмектесу. Оқу үдерісінің барысы туралы және не үйренгені туралы рефлексия жасауына мүмкіндік беру.	<i>Біз қандай қорытындыға келдік? Оларды қандай дәлелдермен негіздеуіміз? Нәтижелері қандай?</i>
Әрекетке көшу	Студенттерге өздерінің түсінігі мен өмірлік тәжірибесінің арасында байланыс орнатуға көмектесу. Студенттердің таңдау жасауына және өзінің қоғамның табысты мүшесі бола алатындығына сенімін арттыруға мүмкіндіктер жасау. Тақырыпты одан әрі жоспарлау барысында студенттердің түсінігін ескеру.	<i>Біз қандай әрекет жасай аламыз? Тақырып туралы енді не ойлайсыз?</i>

Қорытынды. Сабақтарды жаңа технологияларға сәйкес жоспарлау, яғни, тақырып басында қарапайым деңгейде қозғалып, кейін жоғары деңгейде қайта қаралуы тиіс. Студенттердің тақырыпты түсінуі оларға осы тақырыпты қайта қарау мүмкіндігін берген кезде жетіле түседі. Бұған бірнеше тәсілдермен қол жеткізуге болады:

- ✓ басқа сұрақтарды және бастапқы сұрақтарды өзгертіп қолдану арқылы тақырыпты қайта қарастыру;
- ✓ тақырыпқа қайта оралу арқылы оны басқа тақырыптармен байланыстыру;
- ✓ тақырыпты жоғары тұжырымдамалық деңгейде (оқушыларда түсінік қалыптасып, дағдылары шыңдалған кезде) және көптеген жағдайлардың көмегімен зерттеу.

“Қазақ тілі сөзжасамы” пәнінде қамтылатын белсенді оқу тәсілдері тәжірибелік, эксперименттік, пікірталас, жоспарлау және бағамдау жаттығуларын жүргізіп, топтық жұмыс және ықшамсабақтар ұйымдастыруды көздейді. Бұл тәсілдерде оқу бағдарламасындағы оқу мақсаттарына қол жеткізу үшін сыныпта қолдануға болатын тәжірибелік идеялар қамтылғандығымен маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 Аймауытұлы Ж. Комплекспен оқыту жолдары (Мұғалімдерге, қайталама курстарға, тәрбие техникумдарына көмек). – Қазақ баспасы, 1929. – 320 б. - кітап
- 2 Hamston, J. and Murdoch, K. (1996), *Integrating Socially: Planning Units of Work for Social Education* [Әлеуметтік интеграция: әлеуметтік білім беру жұмысын жоспарлау] (pp. 230). Eleanor Curtin, Melbourne. – кітап
- 3 Сейтенова С., Мухамеджанова Б. Қазақ тілі сабағында диалогтық оқыту технологиясын қолданудың маңыздылығы// ҚазҰПУ Хабаршысы (филология сериясы) – 2020 – Т.1. - №1 – 558-561 б. – журналдарда жарық көрген мақалалар
- 4 Жалпы білім беру ұйымдары басшыларының біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы: “Басшыға арналған нұсқаулық”. – “НЗМ” ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016. – 430 б. - кітап
- 5 Үлестірме материал. – “НЗМ” ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016. – 430 б. - кітап
- 6 Hattie, J and Yates, G (2014). *Visible Learning and the Science of How We Learn* [Көзге көрінетін оқу және қалай оқу керектігі ғылымы]. Routledge, London. Hayes. – кітап
- 7 Skinner, B.F. (1953). *Science and human behaviour* [Ғылым және адамның іс-әрекеті]. The Free Press, New York. – кітап

References:

1. Aimauytuly J. *Komplekspen oqytu joldary (Mūǵalimderge, qaitalama kurstarǵa, tārbiye tehnikumdarına kömek)*. – Qazaq baspasy, 1929. – 320 b. - kitap
2. Hamston, J. and Murdoch, K. (1996), *Integrating Socially: Planning Units of Work for Social Education* [Áleumetik integrasiya: áleumettik bilim beru jümıysyn josparlau] (rr. 230). Eleanor Curtin, Melbourne. – kitap
3. Seitenova S., Muhamejanova B. *Qazaq tılı sabaǵında dialogtyq oqytu tehnologiasyn qoldanudyń mañyzdylyǵy*// *QazŪPU Habarşysy (filologia seriasy)* – 2020 – T.1. - №1 – 558-561 b. – jurnaldarda jaryq körgen maqalalar
4. *Jalpy bilim beru üiymdary bassylarynyń biliktılıgın arttyru kursynyń bilim beru baǵdarlamasy: “Baspşyǵa arnalǵan nūsqaulyq”*. – “NZM” DBBŪ Pedagogikalıq şeberlik ortalyǵy, 2016. – 430 b. - kitap
5. *Ülestirme material*. – “NZM” DBBŪ Pedagogikalıq şeberlik ortalyǵy, 2016. – 430 b. - kitap
6. Hattie, J and Yates, G (2014). *Visible Learning and the Science of How We Learn* [Közge körinetin oqu jäne qalai oqu kerektigi ǵylymy]. Routledge, London. Hayes. – kitap
7. Skinner, B.F. (1953). *Science and human behaviour* [Ǵylym jäne adamnyń is-äreketi]. The Free Press, New York. – kitap

МРНТИ 16.21.21:

<https://doi.org/10.51889/2020-2.1728-7804.88>

Қабатай Б.,¹ Арнабекова Ш.,² Калиева В.³

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,

^{2,3} Алматы қаласы физика-математика бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі,
Алматы, Қазақстан

ОҚУШЫЛАРДЫҢ СЫНИ МАҚАЛА ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ЗЕРТТЕП ОҚУ АРҚЫЛЫ ДАМУ

Аңдатпа

Мақалада мұғалімнің іс-әрекетті зерттеуі бойынша жүргізілген жұмыстарының әдіс-тәсілдері мен оның нәтижесі туралы айтылады. Сабақ барысында іс-әрекетті зерттеуге түрткі болған мәселенің пайда болуы, оны анықтау, шешу жолдарымен жүргізілген жұмыстар жайлы мәлімет беріледі. Мәселені анықтау үшін жүргізілген сауалнаманың нәтижесі көрсетіледі, зерттеу үшін әдебиеттерге шолу жасай отырып, зерделенеді.